

TÉZY K RIGORÓZNYM SKÚŠKAM

Študijný program: Sociálna práca

Predmet: TEÓRIA SOCIÁLNEJ PRÁCE A SOCIÁLNA POLITIKA

1. Základy sociálnej politiky

Teoretické vymedzenie pojmu „sociálna politika“. Transformačné zmeny, sociálne reformy. Vplyv transformácie na sociálnu politiku a sociálnu prácu. Scenár a kontexty sociálnej reformy. Koncepcia transformácie sociálnej sféry Slovenskej republiky.

2. Etika sociálnej práce

Profesijné zásady sociálnej práce. Špecifické znaky sociálnej práce ako profesie. Etický kódex sociálnych pracovníkov a jeho princípy. Etické dilemy v sociálnej práci.

3. Sociálna starostlivosť

Rozvoj ľudského potenciálu v sociálnej práci a jej formy. Charakteristika pojmu: sociálna starostlivosť, sociálna starostlivosť vo vzťahu k sociálnej práci. Historické kontexty tohto pojmu.

4. Tretí sektor

Význam tretieho sektoru a neštátnych subjektov v sociálnej práci. Projektová činnosť v treťom sektore. Manažment neštátnych subjektov, financovanie neštátnych subjektov.

5. Systém sociálneho zabezpečenia v Slovenskej republike

Sociálna ochrana. Sociálne poistenie (definícia, jeho štruktúra). Štátna sociálna podpora (definícia, súčasný stav). Sociálna pomoc (definícia, perspektívy). Sociálna správa. Sociálne služby (definícia, transformácia sociálnych služieb, Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov).

6. Paradigmy sociálnej práce

Malé paradigmy sociálnej práce (Malcolm Payne). Paradigma pomoci. Paradigma sociálnej starostlivosti. Sociokultúrna paradigma. Kritické paradigmy v sociálnej práci.

7. Dynamické teórie v koncepcii sociálnej práce

Stručná história psychoanalýzy. Sigmund Freud a Carl Jung. Koncept riešenia problémov. Prostriedky. Forma spojenectva. Prínos psychoanalýzy pre sociálnu prácu.

8. Eklektické koncepty sociálnej práce

Interdisciplinárny model sociálnej práce. Multidisciplinarita sociálnej práce. Integratívna paradigma v sociálnej práci. Eklektické poradenstvo.

9. Teórie sociálneho štátu

Vymedzenie termínu „sociálny štát“. Vývoj sociálneho štátu. Otto von Bismarck. William Henry Beveridge. Gunnar Myrdhal. Typológia. Kritika konceptu sociálneho štátu. Pozitíva.

10. Humanistické a existenciálne teórie v sociálnej práci

Úloha sociálneho pracovníka v takto orientovanej sociálnej práci. Prístup orientovaný na klienta (C. Rogers), transakčná analýza (E. Berne), existenciálna analýza a logoterapia (V. E. Frankl). Význam a využitie humanistickej a existenciálnej teórií v praxi sociálneho pracovníka.

11. Sociálna práca, jej formovanie ako samostatného vedného odboru v súčasnosti

Sociálna práca ako samostatný vedný odbor. Profesionalizácia sociálnej práce, vzdelávanie v odbore sociálna práca v súčasnosti. Profesionálne kompetencie sociálnej práce v zmysle Zákona o sociálnej práci č. 219/2014 Z.z.

12. Kognitívno-behaviorálne teórie v sociálnej práci

Základné charakteristiky kognitívno-behaviorálnej teórie. Šesť základných zásad behaviorálne orientovaného sociálneho pracovníka. Význam a využitie kognitívno-behaviorálnej teórie a antiopresívnych prístupov v praxi sociálneho pracovníka.

13. Systémová teória v sociálnej práci

Systémová teória a sociálna práca. Procesuálno-systematický obrazec myslenia S. S. Bernasconiovej a teoreticko-praktické súvislosti aplikácie v sociálnej práci. Roviny konania v sociálnej práci. General system theory (všeobecná teória systémov), historický kontext, dôvody vzniku a význam pre sociálnu prácu. Základné princípy všeobecnej teórie systémov.

14. Problematika moci v sociálnej práci

Pojem miestna štátna správa, miestna samospráva, delegovaná štátna správa. Verejná správa. Charakteristické črty verejnej správy. Subjekty správneho práva. Klasifikácia metód verejnej správy.

15. Rodinná politika

Identifikácia špecifik v správaní detí. Rodinné konštelácie a rodinné vzťahy. Párové poradenstvo. Metóda konštruktívnej hádky. Rodinná anamnéza. Katamnéza.

Odporúčaná literatúra:

1. BRINKMANN, H. 2001. *Sociálna práca a systémové teórie*. Trnava: FZaSP TU 2001. ISBN: 8088908787.
2. BRNULA, P. 2012. *Sociálna práca. Dejiny, teórie a metódy*. Bratislava: IRIS, 2012. ISBN: 978-80-89256-91-4.
3. BRNULA, P. et al. 2015. *Úvod do teórií sociálnej práce*. Bratislava: IRIS, 2015. ISBN: 978-80-89726-36-3.

4. GABURA, J. – PRUŽINSKÁ, J. 1995. *Poradenský proces*. Praha: SLON, 1995. ISBN 80-85850-10-9.
5. KOPŘIVA, P. et al. 2008. *Respektovat a být respektován*. Praha: Pavel Kopriva – Spirála. ISBN 9788090403000.
6. KREBS, V., DURDISOVÁ, I., POLÁKOVÁ, O., ŽIŽKOVÁ I. 1998. *Sociální politika*. Praha: Codex, 1998. ISBN 80-85963-33-7.
7. MATOUŠEK, O. a kol. 2003. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
8. MATOUŠEK, O. a kol. 2001. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
9. MUSIL, L. 1996. *Vývoj sociálního státu v Evropě*. Doplněk, 1996. ISBN 80-85765-62-4.
10. TOKÁROVÁ, A. 2003. *Sociálna práca. Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce*. Prešov: Akcent Print, 2003. ISBN 80-968367-5-7.
11. TVRDOŇ, M., MOJTOVÁ, M., MALIŠKOVÁ, Z., MÁTEL, A., BAKOVÁ, D. 2014. *Etika sociálnej práce*. 1. vyd., Nitra: UKF, 2014. 196 s. ISBN 978-80-558-0665-5.

Predmet: METÓDY SOCIÁLNEJ PRÁCE A SOCIÁLNEHO VÝSKUMU

1. História vývinu metód sociálnej práce

Najvýznamnejšie obdobia vývoja metód sociálnej práce vo vybraných európskych krajinách a USA. Základné pojmy a klasifikácia metód sociálnej práce z rôznych aspektov.

2. Teória komunikácie – východiská sociálnej práce

Verbálna a neverbálna komunikácia. Efektívna komunikácia. Aktívne počúvanie. Asertívna komunikácia a transakčná analýza. Komunikácia s klientom v odpore. Špecifiká komunikácie s rôznymi cieľovými skupinami.

3. Prípadová sociálna práca

Historický vývoj tejto metódy. Najznámejší autori a diela v oblasti prípadovej práce. Prípadová práca a teória rolí. Problémy, riešenie v prípadovej sociálnej práci. Proces prípadovej práce. Terapeutický vzťah.

4. Metódy sociálnej práce s rodinou

Komplexný, interdisciplinárny a tímový prístup k ohrozeným deťom a role sociálneho pracovníka. Biologické a psychické potreby detí a posudzovanie podmienok pre ich uspokojovanie. Typy služieb poskytovaných rodinám. Systémová práca s rodinou.

5. Metódy sociálnej práce so skupinou

História vzniku skupinovej práce. Vývojové štádiá uzatvorenej skupiny. Dynamika skupiny (kohézia a tenzia, role v skupinách, vedenie skupiny). Skupinová psychoterapia, orientácie a zložky skupinovej psychoterapie. Špeciálne zložky skupinovej psychoterapie. Socioterapia.

6. Sociálna práca s komunitou

Význam komunitnej sociálnej práce, svojpomoc a dobrovoľníctvo. Princípy svojpomoci a dobrovoľníctva. Typy komunit a ich rozdelenie z rôznych aspektov. História komunitnej práce. Proces komunitnej práce. Stratégie práce s komunitou. Komunitný sociálny pracovník. Komunitný projekt.

7. Sociálna prevencia

Primárna, sekundárna, terciárna prevencia. Sociálna terapia. Sociálna rehabilitácia. Doliečovací proces a jeho etapy. Resocializácia. Dobrovoľníctvo. Svojpomoc, svojpomocný étos, svojpomocné skupiny .

8. Sociálne poradenstvo

Úrovne sociálneho poradenstva. Oblasti sociálneho poradenstva. Poradenstvo predmanželské, manželské, rodičovské a rodinné. Poradenstvo pre handicapovaných, bezdomovcov, gerontologické poradenstvo.

9. Supervízia

Formy a ciele supervízie. Kompetencie supervízora. Pozícia supervízora a supervidovaného. Podmienky úspešnej supervízie. Supervízia v poradenstve. Bálintovská skupina.

10. Rezidenciálna sociálna práca

Špecifické potreby a cieľové skupiny klientov pobytových služieb. Sociálne služby krízovej intervencie. Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi. Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie. Adaptačný proces. Komunitné plánovanie rezidenciálnych služieb.

11. Mediácia a probácia

Charakteristika mediácie a probácie. Princípy a výhody mediácie. Úlohy mediátora. Fázy mediácie. Alternatívne testy. Úlohy probačného pracovníka. Legislatívna úprava mediácie a probácie.

12. Krízová intervencia

Pojem kríza, jej príčiny, priebeh, riešenie. Typológia kríz. Krízová intervencia, jej princípy, formy pomoci, proces. Rola sociálneho pracovníka v krízovej intervencii. Linky dôvery.

13. Terénna sociálna práca

História terénnej sociálnej práce. Schopnosti a vedomosti sociálneho pracovníka v teréne. Streetwork. Streetworker. Cieľové skupiny streetworku. Formy práce a typy činností v oblasti streetworku.

14. Management a marketing v sociálnej práci

Management ako pojem a proces. Špecifiká managementu v sociálnej práci. Manager. Sociálny sektor. Marketing v oblasti sociálnej práce.

15. Socioterapia

Metodické východiská. Miesto socioterapie v terapeutických disciplínach. Systémové východiská socioterapie. Metódy socioterapie a jej využitie v praxi.

Odporúčaná literatúra:

1. GABURA, J. 2012. *Teória rodiny a proces práce s rodinou*. Bratislava: Iris, 2012. ISBN 978-80-89256-95-2.
2. GABURA, J. 2013. *Teória a proces sociálneho poradenstva*. Bratislava: Iris, 2013. ISBN 978-80-89238-92-7.
3. GABURA, J. - GABURA, J. ml. 2017. *Teória konfliktov a stratégie ich riešenia pre pomáhajúce profesie*. Nitra: Garmond Nitra, 2017. ISBN 978-80-89703-40-1.
4. GABURA, J. 2018. *Supervízia v pomáhajúcich profesiách*. Košice : EQUILIBRIA, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-558-1260-1.
5. GABURA, J. – MYDLÍKOVÁ, E. a kol. 2004. *Vedenie sociálneho prípadu*. Bratislava: ASSP, 2004. 126 s. ISBN 80-968713-2-3.
6. MATOUŠEK, O. a kol. 2008. *Metody a řízení sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8.
6. MÁTEL, A. a kol. 2013. *Teória a metódy sociálnej práce I*. Bratislava : Spoločnosť pre rozvoj sociálnej práce, 2013. ISBN 978-80-971445-1-7.
7. MOJTOVÁ, M. - SEDLÁROVÁ, K. - ŠRANK, M. 2013. *Klinický sociálny pracovník*. Nitra: UKF, 2013. 263 s. ISBN 978-80-558-0269-5.
8. PAVELOVÁ, Ľ. – TVRDOŇ, M. 2006. *Komunitná sociálna práca*, Nitra: UKF 2006. ISBN 80-8050-983-2.
9. ŠPATĚNKOVÁ, N. a kol. 2011. *Krizová intervence pro praxi*. 2. doplnené vyd., Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2624-3.
10. VODÁČKOVÁ, D. a kol. 2012. *Krizová intervence*. 3. vyd., Praha: Portál, 2012. 544 s. ISBN 978-80-262-0212-7.

Predmet : SOCIÁLNA FILOZOFIA A DEJINY SOCIÁLNEJ PRÁCE

1. Teoretické koncepcie dejín sociálnej práce

Definovanie pojmu dejiny sociálnej práce. Základné východiská, predmet dejín sociálnej práce. Vývin sociálnej práce v jednotlivých vývojových etapách.

2. Metodologické otázky dejín sociálnej práce

Metódy historického výskumu. Charakteristika historického prameňa, podstata a výpovedná hodnota. Rozdelenie historických prameňov.

3. Význam dejín sociálnej práce

Funkcie dejín sociálnej práce (teoretická funkcia, výchovno-vzdelávacia a pragmatická funkcia), ich analýza. Miesto dejín sociálnej práce a ich význam pre vedný odbor.

4. Vývoj sociálneho školstva

Historické obdobie v rokoch 1918-1939 ako významná vývojová etapa v oblasti rozvoja sociálneho školstva. Rozvoj sociálnych škôl v Turčianskom Svätom Martine (Vyššia škola pre ženské povolania a päťmesačná gazdinská škola, Ľudové kurzy pre ženy, Ústav M.R.Štefánika).

5. Významné osobnosti z dejín sociálnej práce

Významné osobnosti v dejinách sociálnej práce: Elizabeth Fryová, Octavia Hillová Samuel A. Bennett, Jane Addamsová, Amalia Sievekingová, Mary Richmondová a ich prínos pre sociálnu prácu.

6. Významné osobnosti z dejín sociálnej práce v období Československa (1918-1939) a v súčasnosti

Významné osobnosti v dejinách sociálnej práce a ich prínos pre sociálnu prácu: Alica Garrigue Masaryková, Elena Pivková, Elena Maróthy-Šoltéssová, Arnošt Innocent Bláha. Osobnosti venujúce sa dejinám sociálnej práce na Slovensku v súčasnosti.

7. Sociálny štát

Definovanie pojmu sociálny štát, jeho nosná myšlienka, historický vývoj. Podstata, príčiny vzniku a fungovanie sociálneho štátu.

8. Vývoj sociálnej politiky

Vývoj sociálnej politiky s akcentom na jednotlivé etapy vývoja (prvá vývojová etapa, druhá vývojová etapa, sociálna politika v období transformácie).

9. Sociálna filozofia

Definovanie sociálnej filozofie. Miesto a pozícia sociálnej filozofie v systéme sociálneho myslenia. Tématický záber tejto disciplíny, základné kategórie.

10. Interakcia sociálnej filozofie a sociálnej práce

Človek ako základná kategória sociálnej filozofie. Povaha sociálnej práce a význam sociálnej filozofie pre sociálnu prácu.

11. Predklasické obdobie sociálnej filozofie

Dejiny sociálnej filozofie v kontexte sociálneho myslenia v období antiky. Najcennejšie myšlienky mysliteľov pre sociálnu filozofiu a sociálnu prácu (Platón, Aristoteles, Seneca).

12. Klasické obdobie sociálnej filozofie

Dejiny sociálnej filozofie v kontexte sociálneho myslenia v klasickom období. Prínos myšlienok mysliteľov pre sociálnu filozofiu a sociálnu prácu (Hobbes, Locke, Montesquieu, Rousseau).

13. Poklasické (moderné) obdobie

Dejiny sociálnej filozofie v kontexte sociálneho myslenia v období poklasickej a modernej novovekej etape. Zhodnotenie prínosu názorov mysliteľov (Comte, Mill).

14. Súčasná sociálna filozofia

Sociálna filozofia a sociálna práca v súčasnosti. Názory mysliteľov a ich prínos pre sociálnu filozofiu a sociálnu prácu (Giddens, Beck, Nozick, Rawls, Višňovský, Novosád, Ďuriač).

15. Spravodlivosť, moc, sloboda

Vzťah jednotlivca k spoločnosti s akcentom na prístupy (holizmus a individualizmus). Definujte pojmy spravodlivosť, moc, autorita, sloboda ako východiskové pojmy skúmania miesta človeka v spoločnosti.

Odporúčaná literatúra:

1. BRIŠKA, F. 1996. *Sociálna antropológia*. Banská Bystrica: UMB, 1996.
2. DRAGÚŇ, E. a kol. 1997. *Dejiny filozofie II*. Nitra: UKF, 1997. ISBN 80-8050-116-5.
3. DRAGÚŇ, E., DŘÍZA, J. 1998. *Dejiny filozofie I*. Nitra: UKF, 1998. ISBN 80-8050-178-5.
4. KOVÁČIKOVÁ, D. 2000. *Základné otázky sociálnej práce*. Žilina: Žilinská univerzita, 2000. ISBN 80-7100-718-8.
5. KUSIN, V. 2003. *Sociálna filozofia v dejinných reflexiách*. Bratislava: Sociálna práca, 2003. ISBN 80-968927-0-3.
6. LEVICKÁ, J. 1999. *Náčrt dejín sociálnej práce*. Trnava: Slovak Academic Press, 1999. ISBN 80-88908-29-9.